

Goran Bašić*

UDK 340.111(048.1)

DOI: <https://doi.org/10.25234/pv/23315>**PRIKAZ KNJIGE: BARBARA PISKER, KRITIČKA PRAVNA TEORIJA: IZVORI, ZNAČAJKE I DOSEZI, VELEUČILIŠTE U POŽEGI, POŽEGA, 2022.**

Knjiga *Kritička pravna teorija: izvori, značajke i dosezi*, dr. sc. Barbare Pisker nudi pregled osnovnih teoretskih ideja koje stoje iza koncepta kritičke pravne teorije. Kroz prizmu sociološkog pristupa autorica predstavlja i analizira tradiciju i sintezu kritičke pravne teorije s naglaskom na bitnost u stvaranju integralne i kritičke teorije prava. Monografija jasno ukazuje na opći značaj koji je povijesno prisutan u kritičkoj teoriji te je u uskoj vezi s temeljnom premisom sociološkog pristupa, tj. kritičkoj refleksiji društva.

Knjiga je proizašla iz doktorske disertacije *Kritička pravna teorija: tradicija i nova sinteza*, pod mentorstvom Josipa Kregara. Analitički je podijeljena na tri dijela. U prvom dijelu pod naslovom *Teorijski temelji suvremene pravne znanosti* autorica razrađuje osnovne definicije i teorije pojmova „pravo“ i „pravna znanost“, pazeći pritom da se ponekad složeni teorijski pojmovi analitički predstave jasno i razumljivo.

U drugom i ujedno najopširnijem dijelu – *Kritička pravna teorija: jučer, danas, sutra* – autorica predstavlja i analizira neke od relevantnih teorijskih pravaca koji su u svojoj biti različiti, a koje autorica uspijeva predstaviti kao međusobno ovisne u izgradnji središnjih ideja kritičke pravne teorije. U ovom su dijelu predstavljeni i analizirani sljedeći teorijski pravci: marksizam, Frankfurtska škola, pravni realizam, kritička pravna teorija, utopijski superliberalizam, ironični liberalni legalizam i kritička transformacija američkog pravnog sustava. Odabirom baš ovih ključnih teorijskih pravaca, predstavlja se jedan integrativni i integralni okvir čija širina obuhvaća relevantnost teorijskih pravaca te dokazivost integracije diverzificiranih teorijskih doprinosa k istom cilju – konstruktivnoj društvenoj kritici i mogućnosti korištenja istih u budućim empirijskim istraživanjima.

Kritičko vrednovanje i zaključne teze treći je dio ove monografije u kojem autorica objedinjuje koncept kritičke pravne teorije i reanalizira ga uz pomoć koncepta refleksivnog prava i utopije. U ovome dijelu autorica usmjerava teorijske spoznaje predstavljene i analizirane u prvom i drugom dijelu ka konstruktivnim kritičkim rješenjima. Reanaliza pokazuje da je cilj refleksivnog prava u participativnim oblicima direktne demokracije izgraditi (i reizgraditi) društvenu zajednicu koja je utemeljena na univerzalnim vrijednostima. Reanaliza u trećem dijelu otvara mogućnost i relevantna je analitička osnova za buduća teorijska i empirijska istraživanja s ciljem stvaranja modela rekonstrukcije demokratskih procesa u kojemu kritička pravna teorija i sociologija ima mogućnost da preuzme novu ulogu u analizi organizacijskih struktura i društvenih procesa.

* Dr. sc. Goran Bašić, izvanredni profesor, Faculty of Social Sciences, Linnaeus University, 351 95 Växjö, Švedska. E-adresa: goran.basic@lnu.se. ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6151-0934>.

Sadržaj djela prezentiran je pregledno i jasno u odgovarajućem slijedu i u konceptualnom i u jezičnom smislu, uzimajući u obzir manjak hrvatske terminologije na području kritičke pravne teorije. Jedna od glavnih analitičkih vrijednosti ovog rukopisa leži u sposobnosti autorice da složene teorijske modele približi kako stručnoj, tako i široj javnosti.

Autorica se uspješno pozabavila važnim teorijskim elementima kritičke pravne teorije, a posebno vrijedan znanstveni doprinos je analitička indikacija da se fenomen „pravo“ producira i reproducira u razgranatoj mreži svakodnevnih interakcija u društvu. Ovaj dio analize nije najjasnije predstavljen u djelu iako se autorica u teorijskoj raspravi poziva na teoretičare poput Emila Durkheima koji je među prvima (uz Georga Simmela) analitički ukazao na bitnost interakcija u društvu za produkciju i reprodukciju fenomena „pravo“. Bez analize ovih teorijskih načela teško je u sljedećem koraku izvesti teoretske i empirijske analize koje su na primjer usredotočene: 1) na fenomen zločina, kazne i prava kao interaktivni preuvijet integracije pojedinca u društvo (kada se na primjer kolektivno osudi zločinac); 2) da društvo pokazuje tendenciju da producira i reproducira nove zločine, a time i nove kazne i novo pravo (produkcija i reprodukcija novih kaznenih djela i novih zakona); 3) na zločin, kaznu i pravo kao funkcionalne čimbenike u odnosu na potrebe društvenih promjena (zločinac danas može biti ponosan nositelj budućeg moralno ispravnog ponašanja).

Posebna je važnost monografije u činjenici da su prezentirani i analizirani teoretski pomak kvalitetna osnova za buduće teorijske i empirijske analize. Knjiga dr. sc. Barbare Pisker prezentira i analizira dio aparata izraza koji je nužan za buduća teorijska razmatranja s ciljem daljnjeg razvoja kritičke pravne teorije kao i korištenja iste u smislu teoretske osnove znanstvenih studija koje će se analitički usredotočiti na analize kvalitativni i kvantitativnih formi empirijskog materijala.

Knjiga *Kritička pravna teorija: izvori, značajke i dosezi*, dr. sc. Barbare Pisker bit će od koristi svima onima koji se zanimaju za područje prava, ali zbog načina na koji je pisana predstavlja dobru osnovu i za one koji se žele upoznati s pravnim i sociološkim teorijama te njihovim povijesnim razvojem. Osim toga, rukopis predstavlja značajan i vrijedan znanstveni doprinos literaturi koja se bavi pravnom znanošću i sociologijom. Zbog sveobuhvatnog pristupa temama „pravo“, „sociologija“ i „društvo“ daje odličan primjer kako ih teorijski povezati i kritički analizirati.